Dosarul nr. 21r-385/24
Nr. 1-23165897-02-21r-23022024

D E C I Z I E

21 martie 2025 mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții de Apel Centru
având în componența sa:
Președintele ședinței de judecată Spoială Alexandru
judecătorii Beșelea Eugeniu și Chiroșca Igor

a judecat, în procedură scrisă, în lipsa părților, în ordine de recurs, recursul condamnatului Filipenco Dmitri declarat împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) nr. 21ji-3200/2023 din 16 ianuarie 2024,

Cauza s-a aflat pe rolul:

-primei instanțe de la data de 21.11.2023 până la data de 16.01.2024;

-instanța de recurs de la data de 23.02.2024 până la data de 21.03.2025;

Verificând legalitatea încheierii atacate, pe baza materialelor din dosar, în contextul motivelor invocate de recurent, Colegiul penal al Curții de Apel Centru,

C O N S T A T Ă :

1. La 28.01.2023, Filipenco Dmitri***** a înaintat plângere împotriva administrației instituției penitenciare invocând că a fost și este deținut în Penitenciarul nr.4 Cricova, în condiții care conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Din aceste motive a solicitat ca să fie redus termenul pedepsei închisorii ce urmează a fi executată de el.

2. În motivarea plângerii a mai invocat aplicarea prevederilor art. 473/3 CPP. Este deținut în sectorul nr. 7 secția nr.28 cu suprafața de 45 m2 unde se dețin la moment 25 de condamnați. Solicită aplicarea prevederile art. 473/3 CPP, deoarece condițiile de detenție din Penitenciarul nr.4 Cricova sunt inumane și degradante.

3. *Prin încheierea Judecătoriei Chișinău sediul Ciocana nr. 21ji-3200/2023 din 16 ianuarie 2024* a fost respinsă ca fiind neîntemeiată plângerea condamnatului Filipenco Dmitri, împotriva administrației instituției penitenciare nr. 4 Cricova, referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în latura declarată pentru perioada detenției sale în perioada 04.03.2023-07.12.2023.

4. *Încheierea nominalizată a fost atacată cu recurs de către condamnatul Filipenco Dmitri prin care solicită* admiterea recursului şi pronunțarea unei noi hotărîri prin care să fie admisă plângerea condamnatului și aplicarea în privința sa a mecanismului compensatoriu.

5. Potrivit prevederilor art. 447 alin (1) și (2) Codul de procedură penală, *recursul se judecă în termen rezonabil, fără prezența părților la proces. Instanța de recurs fixează data examinării şi dispune să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței*. Participanții au fost înștiințați legal despre data examinării recursului și despre faptul că sunt în drept să depună referințe. Astfel, examinarea cauzei a avut loc în lipsa părților la proces

6. Examinând materialele prezentate, prin prisma motivelor de recurs invocate, cercetând materialele cauzei, Colegiul penal consideră necesar de a admite recursul declarat de condamnatul Filipenco Dmitri, de a casa încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 16.01.2024, cu rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărîri, reieșind din următoarele considerente.

7. Conform art.437 alin.(1) pct. 4) Codul de procedură penală, *pot fi atacate cu recurs alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac*.

8. Conform art. 448 alin. (1) Codul de procedură penală, *judecând recursul, instanța verifică legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanța de recurs*.

9. În conformitate cu prevederile art. 449 alin. (1) pct. 2) lit. b) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanţa adoptă una din următoarele decizii: admite recursul, casând hotărârea, parţial sau integral şi ia una din următoarele soluţii, rejudecă cauza cu adoptarea unei noi hotărâri, dacă prin aceasta nu se agravează situaţia inculpatului.

10. Conform art.469 Codul de procedură penală, la executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la schimbările în executarea unor hotărâri, şi anume: 1) liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen (art.91 din Codul penal); 2) înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă (art.92 din Codul penal); 3) liberarea de la executarea pedepsei penale a persoanelor grav bolnave (art.95 din Codul penal); 4) amânarea executării pedepsei pentru femeile gravide şi persoanele care au copii în vârstă de până la 8 ani (art.96 din Codul penal), anularea amânării executării pedepsei de către acestea, liberarea lor de pedeapsă, înlocuirea pedepsei sau trimiterea pentru executare a pedepsei neexecutate; 5) reabilitarea judecătorească (art.112 din Codul penal); 6) schimbarea categoriei penitenciarului (art.72 din Codul penal); 7) înlocuirea amenzii cu muncă neremunerată în folosul comunității sau închisoare (art.64 din Codul penal); 8) înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu închisoare (art.67 din Codul penal); 9) anularea condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei sau, după caz, a liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen, cu trimiterea condamnatului pentru executarea pedepsei neexecutate (art.90 şi 91 din Codul penal); 10) căutarea persoanelor condamnate care se ascund de organele care pun în executare pedeapsa; 11) executarea sentinței în cazul existenței altor hotărâri neexecutate, dacă aceasta nu a fost soluționată la adoptarea ultimei hotărâri; 12) computarea arestării preventive sau a arestării la domiciliu, dacă aceasta nu a fost

soluționată la adoptarea hotărârii de condamnare; 13) prelungirea, schimbarea sau încetarea aplicării măsurii de constrângere cu caracter medical alienaților (art.101 din Codul penal); 131) internarea forțată într-o instituție ftiziopneumologică (art.961 din Codul penal); 14) liberarea de pedeapsă sau ușurarea pedepsei în temeiul adoptării unei legi care are efect retroactiv ori ameliorarea, în alt mod, a situației (art.10 şi 10/1 din Codul penal), precum şi excluderii din hotărârea de condamnare a unor capete de acuzare dacă persoana condamnată a fost extrădată; 15) liberarea de pedeapsă în temeiul actului amnistiei sau stingerea executării pedepsei (art.295 din Codul de executare); 16) liberarea de executare a pedepsei în legătură cu expirarea termenelor de prescripție ale executării sentinței de condamnare (art.97 din Codul penal); 17) explicarea suspiciunilor sau neclarităților care apar la punerea în executare a pedepselor; 17^1) *constatarea condițiilor de detenție a condamnaților*; 18) alte chestiuni prevăzute de lege care apar în procesul executării pedepselor de către condamnați.

11. Din materialele cauzei Colegiul penal reține că, prin sentința Judecătoriei Aneni Noi sediul Central din 11 noiembrie 2020, Filipenco Dmitri a fost condamnat pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de:

- art. 287 alin. (3) Cod penal la pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 3 (trei) ani, cu executare în penitenciar de tip semiînchis;

- art. 349 alin. (1/1) Cod penal la pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 1 (unu) an, cu executare în penitenciar de tip semiînchis.

Conform art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial lui Filipenco Dmitri***** i s-a stabilit pedeapsă definitivă cu închisoare pe un termen de 3 (trei) ani 6 (șase) luni, cu executare în penitenciar de tip semiînchis.

În termenul pedepsei cu închisoare stabilit lui Filipenco***** se include și perioada reținerii de la data de 15.01.2020 până la data de 17.01.2020, precum și perioada de 30 de zile în care a fost plasat, fără liberul consimțământ, în instituția psihiatrică.

În temeiul art. 90 Cod penal, pedeapsa cu închisoare stabilită lui Filipenco Dmitri se suspendă condiționat pe o perioadă de probațiune de 5 (cinci) ani și nu va fi executată dacă în perioada de probațiune fixată nu va săvârși o nouă infracțiune și, prin respectarea condițiilor probațiunii va îndreptăți încrederea ce i s-a acordat.

Conform art.90 alin. (6) lit. a) Cod penal, se obligă Filipenco***** să nu-și schimbe domiciliul și/sau reședința fără consimțământul organului competent.

Prin decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 21.09.2021, se casează parțial sentința Judecătoriei Anenii Noi, sediul Central din 11 noiembrie 2020, și pronunță în această parte o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță:

Filipenco Dmitri***** este recunoscut vinovat în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 287 alin. (3) și art. 349 alin. (1/1) Cod penal. Se exclude aplicarea prevederilor art. 90 Cod Penal, urmând să execute pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 3 (trei) ani și 6 (șase) luni în penitenciar de tip semiînchis.

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău sediul Ciocana din 03.05.2023 în privința lui Filipenco*****i au fost aplicate prevederile art .473/2-473/4 CPP și a fost redus termenul de pedeapsă cu 26 de zile pentru perioadele 26.05.2022-23.06.2022 și 07.07.2022-

03.03.2023. Hotărârea fiind menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 25.09.2023.

Prin încheierea Judecătorie Chișinău sediul Ciocana din 06.09.2023 în privința lui Filipenco Dmtirii a fost aplicate prevederile a prevederilor art. 7 alin. (1) lit. a) din Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 243 din 24 decembrie 2021, fiind redus termenul de pedeapsă cu 1/3.

Conform procesului verbal de reținere Filipenco Dmitri***** a fost reținut la 04.05.2022.

Începutul termenului de executare a pedepsei este din 04.05.2022, sfârșitul termenului de executare a pedepsi intervine la 06.07.2024 (cu reducerea a 26 de zile, precum și reducerea prin amnistie).

12. Potrivit art. 473/2 alin. (5) Cod de procedură penală, *plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului se depune pe parcursul detenției în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau în termen de 6 luni de la data când nu mai sânt deținuți în astfel de condiții, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție*. Plîngerea condamnatului fiind depusă la data de 20.11.2023, pe parcursul detenției, respectiv a fost înaintată în termenele legale stabilite.

13. Cu referire la soluția instanței privind respingerea ca fiind neîntemeiată plângerea condamnatului Filipenco***** împotriva administraţiei instituţiei penitenciare nr. 4 Cricova, referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, în latura declarată pentru perioada detenției sale în perioada 04.03.2023-07.12.2023, instanța de recurs o apreciază ca fiind prematură, or Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei că, articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Aceasta interzice, în termeni absoluți, tortura şi tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanţe şi de comportamentul victimei (cauza Mozer c. Republicii Moldova şi Rusiei, 23 februarie 2016, § 117; cauza Rotaru c. Moldovei. 15 februarie 2011, §30; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 62).

14. Sub acest aspect, instanța de recurs reține faptul că la aprecierea încălcării art. 3 CEDO nu pot fi luate în considerație doar criteriile principale cum ar fi: suprafața ce revine fiecărui deținut, condiții sanitare, dar și sistemul de canalizație, cantitatea și calitatea hranei, accesul la servicii medicale, accesul permanent la apă pentru respectarea igienei personale, existența lingeriei de pat, a hainelor, care în general în sistemul penitenciar din R.M. nu ating un prag minim de suficiență.

15. Ținând cont de cele expuse supra, instanța de recurs va da apreciere condițiilor de detenție invocate de către autorul plângerii, coroborate la poziția autorităților instituției penitenciare consemnată în raportul anexat la materialele cauzei, prin prisma principiilor generale stabilite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu referire la

încălcarea art. 3, care prevede că „Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

16. La analiza condițiilor de detenție a deținutului, instanța va lua în considerație Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnaţi, care în punctul 464 stipulează că ”Fiecare deţinut se asigură cu spaţiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 metri pătraţi, care trebuie să fie iluminat natural şi artificial, încălzit şi ventilat conform normativelor de construcţii”.

17. Cu referire la acest aspect, în Raportul anual pentru anul 2017 al Consiliului pentru Prevenirea Torturii, membrii Consiliului au făcut trimitere la constatările Comitetului European pentru prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane și Degradante, în care a fost subliniat că, starea spațiului de locuit pentru deținut ar trebui de examinat nu doar prin prisma numărului de deținuți din celulele instituțiilor penitenciare la momentul dat, dar în egală măsură, și ținând cont de ratele oficiale de ocupare (numărul de paturi per celulă), în baza standardului de cel puțin 4 m2 de spațiu locativ per deținut și de a revizui, în consecință, capacitatea oficială a instituțiilor penitenciare. Spațiul ocupat de către anexele sanitare/toalete construite nu ar trebui să fie incluse în acest calcul.

18. La fel, conform rapoartelor Comitetului pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane și degradante (CPT), cât şi practica CEDO, în ceea ce privește condițiile sanitare, iluminarea şi ventilarea, aceste probleme persistă în majoritatea încăperilor locative ale penitenciarelor din Republica Moldova, excepție fiind instituția penitenciară nr. 1 din Taraclia, nr. 7 Rusca şi nr. 17 din Rezina, prin urmare în Penitenciarul nr. 4 Cricova persistă condițiile inumane și degradante invocate de condamnat.

19. În contextul dat, se atestă că reprezentantul penitenciarului nu a probat faptul că condamnatul Filipenco***** s-a deținut în celule în care, i-a asigurat condiții decente de trai în perioada aflării lui în penitenciarul nr.4 Cricova, care ar corespunde prevederilor legale și nu ar fi o încălcare a prevederilor art. 3 CEDO, or, argumentele enunțate în raportul instituției penitenciarului despre asigurarea minimului necesar, sunt combătute de argumentele prezentate instanței de petiționar, iar soluția instanței de fond, referitor la respingerea ca neîntemeiată a plângerii condamnatului Filipenco***** împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, este una eronată, prima instanță invocând că, condamnatul nu a probat argumentele sale privind condițiile inumane și degradante din Penitenciarul nr. 4 Cricova.

20. Or, întru susținerea acestui raționament, CEDO a explicat că dacă există o dispută cu privire la condițiile de detenție între părți, nu este necesar să se constate veridicitatea fiecărui element litigios: atunci când alegația gravă nu este respinsă de către statul pârât, poate fi conchisă încălcarea art. 3 din Convenție. Este cazul când statul este unicul care deține informații susceptibile de a confirma sau respinge alegațiile reclamantului. Prin urmare, principiul potrivit căruia proba îi revine celui care afirmă nu se aplică

întotdeauna. Faptul că statul nu prezintă aceste informații îi permite Curții să ajungă la concluzia că alegația este una justificată *(cauza A. și alții c. Regatului Unit, 12 februarie 2009, § 132; cauza Idalov c. Rusiei, 22 mai 2012, § 98)*.

21. Același raționament poate fi dedus și din prevederile legislației naționale, care în art. 473[3] alin. (2) din Codul de procedură penală prevede că, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare. Raportând materialele cauzei la prevederile legale enunțate mai sus se constată că, ultimele nu au fost respectate întocmai de către instanță ceea ce a dus la emiterea unei soluții neîntemeiate în această parte.

22. Astfel, instanța de recurs consideră concluzia instanței pripită și nemotivată, or instanța urma să aprecieze condițiile de detenție în care condamnatul s-a deținut, să verifice condițiile de detenție din penitenciarul nr. 4 Cricova invocate și să le raporteze corespunzător la practica CEDO, or instanțele de judecată anterior au constatat condiții de detenție precare în penitenciarele nominalizate în speță, mai mult, instanța urma să verifice alegațiile condamnatului în partea în care a invocat condiții de detenție precare în Penitenciarul nr. 4 Cricova.

23. Prin urmare instanța de recurs constată că, condamnatul Filipenco***** a fost deținut în condiții inumane, de detenție, care se constată a fi contrare art. 3 CEDO, în Penitenciarul nr. 4 Cricova, în perioada 04.03.2023 până la data de 07.12.2023, pe parcursul a 279 zile.

24. Totodată, se constată că, condamnatul Filipenco***** la data de 25.01.2025 a fost eliberat din instituția penitenciară în legătură cu executarea deplină a pedepsei penale, astfel că, Colegiul consideră necesar de a explica lui Filipenco***** că urmează să se adreseze cu acțiune separată în procedura civilă în vederea determinării și reparării prejudiciului cauzat pentru condiții precare de detenție în perioada 04.03.2023 până la data de 07.12.2023, în total a 279 zile, care contravin prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

25. Colegiul apreciază, remediul aplicat în speța dată, precum unul adecvat şi suficient, bazat pe o justă şi echitabilă evaluare a circumstanțelor de fapt cu o legătură rezonabilă de cauzalitate dintre prejudiciul cauzat și recompensa instituită, şi care va avea efectul compensatoriu proporțional circumstanțelor constatate, având în vedere că, în speță s-au adeverit alegațiile petentului privind condițiile inumane de detenție, or, dificultățile cu care s-a confruntat condamnatul pe parcursul detenției sale, au depășit nivelul inevitabil de suferință inerent detenției şi au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenția pentru drepturile omului și a libertăților fundamentale, aceste condiții fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarele vizate.

26. Respectiv instanța de recurs constată deținerea lui Filipenco***** în condiții precare în Penitenciarul nr. 4 Cricova pe perioada 04.03.2023 până la data de 07.12.2023, pe parcursul a 279 zile, și consideră necesar de a i se explica ultimului că urmează să se adreseze cu o acțiune separată în procedura civilă în vederea reparării prejudiciului cauzat.

27. În conformitate cu prevederile art.469 - 471 Codul de procedură penală, Colegiul penal al Curții de Apel Centru, -

D E C I D E:

Se admite recursul condamnatului Filipenco Dmitri*****, declarat împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) nr. 21ji-3200/2023 din 16 ianuarie 2024, casează această încheiere, rejudecă cauza și pronunță o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, după cum urmează.

Se admite plângerea condamnatului Filipenco Dmitri***** împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 4-Cricova care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Se constatată faptul că, condamnatul Filipenco Dmitri***** a fost deținut în Penitenciarul nr. 4-Cricova în perioada 04.03.2023 până la data de 07.12.2023, pe parcursul a 279 (două sute șaptezeci și nouă) zile în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Se explică lui Filipenco Dmitri***** că urmează să se adreseze cu acțiune separată în procedura civilă în vederea determinării și reparării prejudiciului cauzat pentru condiții precare de detenție în perioada respectiv.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecător Spoială Alexandru

judecător Beșelea Eugeniu

judecător Chiroșca Igor